

(Ел Паис, интервју са последњим председником Источне Немачке)

За многе Немце, Егон Кренц је жива реликвија поделе земље и Зиде који ју је делио 40 година. Био је вођа Немачке Демократске Републике 9. новембра 1989, а данас живи на обали Балтика. Млади га се не сећају, као рецимо келнерица у малом кафеу у близини његове куће у Дирхагену (исток Немачке), која не зна да је њен комшија био наследник Ериха Хонекера и да је у току 50 дана био највиша власт једне државе на самом њеном нестанку, последњи лидер једине партије СЕД и шеф Политбироа.

Између одлучне одбојности и блаженог незнања о томе ко је он, Гренц такође понекад доживи неку почаст. То се догодило пре две недеље у Петерсхагену (у близини Берлина), упркос протесту градоначелника. Од својих 72 године живота, четири је провео у затвору, осуђен као одговоран за погинуле на Берлинском зиду. Сада одбија да даје интервјуе на годишњицу пада Зиде. После неуспешног покушаја његовог издавача и истих таквих телефонских разговора, вредело је затражити интервју лично, у његовој кући у Дирхагену; «Знајте да имам госте, и да у кући нема баш много места», каже на вратима куће; «Оставите питања и одговорићу вам писмено».

У писму које сте упутили федералном председнику Хорсту Колеру, трежите објективну интерпретацију историје?

У свом говору од 9. октобра, на 20-ту годишњицу манифестација у Лајпцигу, он (председник, п.п.) каже следеће; «На периферији града је било тенкова, а полиција је имала упутства да пуца без размишљања када за то добије наређење». Могу да се закунем да то није истина. Није било тенкова, нити је било намера да су употреби сила. Ни 9. октобра, ни 9. новембра 1989. године. Ако шеф државе обичне гласине претвори чињенице, сећање се искривљује. Године 1990. постојале су две немачке државе. Сада се говори да је Федерална Немачка била нека врста земаљског раја, а да је Источна Немачка одговарала паклу.

Да ли је Берлински зид спречио да се хладни рат не «загреје»?

Жалосно је што лидери јавног мњења своде Источну Немачку на бодљикаву жицу и недостатак слобода. Јасно је да Зид није пао са неба. Кенеди је 1961. рекао да то «није неко специјално пријатно решење, али, проклетство, боље је од рата». То није била само граница између две Немачке, већ нешто јединствено; граница између капиталистичког и социјалистичког система, између два блока, НАТО и Варшавског. Ко ово не узима у обзир, банализује суревњивости из хладног рата између 1946. и 1989. године. Увек сам дубоко жалио мртве и рањене на граници. Свако од њих је и превише жртва. Али, не бих био искрен ако бих негирао да Источна Немачка није могла унилатерално да промену ту границу у току сукоба између блокова.

Како оцењујте казну од шест и по година затвора коју сте добили? Признајете ли неку кривицу?

О свему томе сам написао књигу. Западна Немачка сама треба да се суочи са чињеницом да је пред суд извела, противно законима Источне Немачке, вође једне државе коју је признавало више од 130 земаља у свету. Али, довољно сам оптимиста да бих био уверен да ће ме историја ослободити кривице.

Да ли је било мишљена да се угуше протести?

Не! Иако ми се пресуда чини погрешном, она говори о догађајима из 1989. и признаје да смо учинили све што је било могуће учинити како би спречили грађански рат. Та чињеница не би требало да буде збрисана клеветањем Источне Немачке које је сада актуелно. Такође није тачно да су лидери Источне Немачке хтели на силу да спрече протесте, и да су их у томе спречила наређења Горбачова. Високи руски официри су ми потврдили да није било таквих наређења.

Рекли сте да је Горбачов издајник? Зашто?

Спречили смо грађански рат

Пише: Егон Кренц
четвртак, 12 новембар 2009 13:00

Нисам способан да површно размишљам, као што ме неки оптужују. Ја сам веровао Горбачову. Чак и после његове двоструке игре иза наших леђа када се ради о немачком јединству 1989, надао сам се да ће обновити социјализам. Али, откад је рекао да је његов животни циљ да победи комунизам, одговорио сам: не верујем у то. То је оправдање које је смислио после 1991. Сећа се само онога што му одговара. Оно што је лоше урадио, претвара у своје наводне политичке намере. Чини ми се неискреним. Пад Совјетског Савеза, Путин је описао као геополитичку катастрофу XX века. Горбачов није невин у тој катастрофи.

Каква су Ваша лична сећања на тај дан?

Амбивалентна. Био је то важан датум за историју. Вође Источне Немачке су одлучиле да дозволе одлазак из земље од 10. новембра. Једна погрешна информација мог друга из Политбироа, Гинтера Швабовског, учинила је да много људи оду на границу баш тог дана, 9. новембра. Не да сруше Зид, као што се сада говори, већ да мирно пређу на другу страну. Веровали су да је то дозвољено. Граничне трупе нису имале упутство да икога пусте да пређе, што је изазвало веома затегнуту ситуацију. Била је то спољна граница Варшавског пакта. Шта је требало да урадимо; да пустимо да ствари теку својим током, или да успоставимо безбедност легалне границе уз употребу оружане силе? Ово друго је могло да значи грађански рат. Чак је постојала опасност да велике силе које су инсистирале на подели Берлина на четири окупационе зоне, буду увучене у све то. Ујутро 10. новембра, из Москве су ми рекли да Источна Немачка нема оправдања за то што је отворила границе. То што је 9. новембра текао шампањац а не крв, на првом месту је заслуга органа безбедности Источне Немачке. Они су сада потцењени, маргинализовани и социјално дискриминисани.

Да ли сте били свесни симболичне снаге коју ће добити тај 9. новембар?

Није било масовног јуриша усмереног на рушење граница. То је речено после. Када сам 11. новембра телефоном разговарао са Хелмутом Колом, захвалио ми је за «отварање граница» а не за «пад Зид». Немци и Европљани су се спасили ризика да две државе уђу у жесток рат. Али, свет није много сигурнији ни много правичнији од 1990. године.

Шта би било другачије да су остале две државе?

Спречили смо грађански рат

Пише: Егон Кренц
четвртак, 12 новембар 2009 13:00

О томе само може да се нагађа. Не критикујем немачко уједињење, већ начин на који је до тога дошло. То што то није изгледало као уједињење између двојице једнаких. Многи грађани Источне Немачке, осећају се као грађани другог или трећег реда. Уместо онога «ми смо народ», од 1989. многи се осећају као «ми смо били народ».

Превео Бранислав Ђорђевић